

Ma'u ha ngaahi tali ki he huhu malu'i 'o e COVID-19

Kuo fakangofua he FDA 'a e huhu malu'i COVID-19 mei he Pfizer/BioNTech ke faka'aonga'i ki ha taha 'oku ta'u 12 pe toe lahi hake. Ko ha taimi lelei pea mo ha sitepu mahu'inga 'i he feinga ke fakangata 'a e mahaki mafola. **Ko e huhu malu'i 'a e Pfizer ki he COVID-19 ko e faito'o malu'i pe ia kuo fakangofua ki he fanau.** Ko e faito'o malu'i 'a e Moderna pea mo e Johnson & Johnson/Janssen kuo fakangofua pe ia ki he kakai ta'u 18 pe toe lahi hake.

'Oku 'ikai ngata pe 'a e ala falala'anga 'aupito 'a e faito'o malu'i 'o e COVID-19 ke ta'ofi ha puke, tokoto falemahaki pea mo ha mate¹ ka 'e tokoni lelei ke tau toe foki ki he ngaahi 'ekitiviti na'a tau anga maheni ki ai. Ko ha fakatotolo ki mui ni 'oku 'asi ai 'a e lava he faito'o malu'i 'o ta'ofi 'a e mafola 'o ha konga fo'ou 'o e vailasi he taimi ni² pea mo ta'ofi e mafola 'a e vailasi ki ha ni'hi kehe. 'Oku 'ikai ngata pe hono fakahaofi 'a e kakai kuo nau fili ke fakahoko 'a e huhu malu'i mei he vailasi, ka 'oku nau tokoni ke fakahaofi 'a e komiuniti tautautefito kiate kinautolu 'oku lavea ngofua mo 'ikai lava ke ma'u ha huhu malu'i he taimi ni.

'Oku tonu nai ke u huhu malu'i 'okapau na'u 'osi ma'u 'e au 'a e mahaki COVID-19?

'Io, neongo kuo ke 'osi ma'u 'a e mahaki 'o e COVID-19 'oku tonu ke ke kei ma'u pe 'a e huhu malu'i. 'Oku tokoni lelei ke tanaki atu 'a e faito'o malu'i ke fakahaofi mei he mahaki pea mo ha 'inifekisini. Kuo ha mai mei he ngaahi fekumi 'a e lelei hono fakahaofi kita mei he ngaahi kongokonga 'o e vailasi. 'E lava ke pehe 'oku loloa ange malohi tu'ufili (immunity) 'a e faito'o malu'i 'o fakatatau pea mo e malohi tu'ufili fakaenatula, pe ko ha malohi tu'ufili mei hono ma'u 'a e mahaki. 'Oku lelei ange pea mo ala falala'anga 'a e faito'o malu'i ke fakamalohia 'a e tu'ufili 'i hono ma'u 'a e vailasi pea mo hono ma'u 'a e mahaki 'o e COVID-19.

'Oku 'i ai ha tu'atamaki 'e lava ke hoko mei hono ma'u 'a e faito'o malu'i?³

'Oku malu pea mo ala falala'anga 'a e faito'o malu'i 'o e COVID-19. Ka 'oku hange ko e ngaahi faito'o katoa, 'oku lava ke tupu ha tu'atamaki ki ha ni'hi, pea 'oku mahu'inga ke te 'ilo pea mo tokanga ki ai.

Ngaahi tu'atamaki anga maheni

'E lava ke hoko ha tu'atamaki si'isi' i ki he to'moloto, 'i he ngaahi 'aho si' i ka hoko mai. Ko ha ngaahi faka'ilonga 'oku kamata ke hanga he sino 'o fa'u ha malu'i pea 'oku fai he sisitem 'imiune 'a e me'a 'oku tonu ke ne fakahoko. Ko e ngaahi tu'atamaki 'e kamata ke molia atu he 'osi ha ngaahi houa 12-48. 'Oku 'i ai ha kakai 'oku 'ikai 'asi ha tu'atamaki pe ko ha tu'atamaki he 'osi 'a e huhu tu'o 2 'o pehe 'oku makehe ia mei he huhu 'uluaki. Ko e ngaahi faka'ilonga anga maheni 'oku 'ikai 'uhinga ai ke ke toe ma'u ha huhu malu'i tu'o 2 'o e mRNA COVID-19. 'E fiema'u ke ke ma'u 'a e ongo huhu malu'i ke lava 'o fakahaofi kakato koe.

1 <https://www.cdc.gov/vaccines/acip/meetings/downloads/slides-2021-05-12/04-COVID-Oliver-508.pdf>

2 <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/science/science-briefs/fully-vaccinated-people.html>

3 <https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/info-by-product/pfizer/reactogenicity.html>

'I he uma na'e fakahoko ai 'a e huhú:

- Mamahi
- Kulokula
- Akeake

Ki he toenga ho sinó:

- Fakamōmoko
- Fakalele
- Mofi pe ongo'i pupuha'ia
- Langa 'ulu
- Langa uoua
- Toka kovi pe ongo'i 'oku langa ho kete
- Ongoongosia

Ngaahi tu'atamaki anga maheni

'E malava ke a'usia he fanau ha ngaahi fufula pe molu 'a e ngaahi lama (lymph nodes ('iloa ko e lymphadenopathy)), tu'u he fa'afine pea mo e kia.

'E lava ke ma'u ha ni'ihia ha kulokula, fufula, pe ko ha fepetepete 'oku mamahi he feitu'u na'e fai ai 'a e huhu, 'oku 'iloa ko e "nima COVID" 'E lava ke kamata 'a e ngaahi fepetepete ha ngaahi 'aho si'i pea a'u 'o lahi hake ha uike 'e taha mei he 'uluaki huhu. 'Okapau 'oku ma'u ho fanau 'a e "nima COVID" he 'osi 'a e 'uluaki huhu, 'oku kei tonu pe ke nau ma'u 'a e huhu tu'o 2. 'Eke ange ki he toketa ho fanau pe 'e lava 'o faito'o'aki 'a e antihistamine ke tokoni ki he velia, pe ko e acetaminophen pe ko ha faito'o non-inflammatory anti-inflammatory (NSAID) ki he felangaaki.

Ko ha ngaahi tokoni ke tauhi ha tu'atamaki

'Oku sai ke tatali ki he loloa taha teke lava pea toki ma'u ha faito'o langa he 'osi hono ma'u 'a e faito'o malu'ii. Talanoa pea mo ho toketa ki ha faito'o mei he falekoloa, hange ko e ibuprofen pe ko e acetaminophen ('iloa ko e Tylenol), pe ko e naprosyn, ke tokoni ki he felaangaaki pe ko ha ta'efiemalie mei ha tu'atamaki.

'Oku mahu'inga ke hoko atu hono faka'aonga'i ha ngaahi faito'o taimi loloa he 'osi 'a e huhu malu'i, tukukehe kuo talaatu ho toketa ke ta'ofi.

Ke holoki 'a e mamahi pea mo ha ta'efiemalie ki he feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhú:

- 'Ai ki ai ha, konga holoholo kuo fakavai momoko.
- Faka'aonga'i pe fakamalohi sino ho uma.

Ke holoki ha ta'efiemalie tupu mei ha mofi:

- Inu 'a e vai ke lahi
- Tui ha vala 'oku ngatoto, pe ko ha vala 'e 'ikai te ke pupuha'ia.

Ko fē 'a e taimi ke telefoni ai ki he toketá

'E lahi 'a e taimi, te ke a'usia pe ha ngaahi tu'atamaki anga maheni. Nofu mavahe pea telefoni ki ho toketā pe ko e kau tauhi mo'uí:

- Okapau 'e kulokula pe molu 'a e feitu'u na'e huhu pea kamata ke toe kovi ange he 'osi ha houa 'e 24 ('aho 1).
- Okapau 'oku ke hoha'a ki ha ngaahi faka'ilonga 'oku ke ma'u, pe ko ha me'a 'oku ke fehu'ia ki ha tu'atamaki mei hono ma'u tu'olahi 'o ha huhu malu'i he taimi tatau.
- Okapau 'oku ke nofo hoha'a ki ha tu'atamaki pē 'ikai mōlia atu he 'osi ha ngaahi 'aho si'i.

Telefoni ki ho toketa he vave taha 'okapau kuo a'u 'o uike 3 ho ma'u 'a e ngaahi faka'ilonga ko 'eni mei he 'osi hono ma'u ko ia 'a e huhu malu'i 'o e COVID-19:

- Fetoo'aki taa 'o e mafu
- Nenefu e sio
- Mamahi fatafata
- Hee fakakaukau pe ko e lea
- Pongia pe mole fakakaukau
- Fufula e va'e
- Fakalanulanu fo'ou e kili mo lavea ngofua
- Kulokula he kili (Petechiae (toti kulokula he kili))
- Mamahi lahi ki he kete pea 'ikai molia atu
- Langa 'ulu lahi pe ko ha langa 'ulu 'oku 'ikai molia atu
- Hamu
- Nounou manava
- Vaivai pe feliliuaki ongo

'Oku hāhāmoloia ke ma'u ha tu'atamaki lahi pe ko ha fakatamaki he 'osi 'a e huhu malu'i⁴

'Oku pehe ko ha 'alesiki (allergic) lahi 'okapau 'e faka'aonga'i ha taha 'a e faito'o epinephrine pe ko e EpiPen® pe ko ha'o alu ki falemahaki. Ko e maa'usia ko 'eni 'oku ui ko e poloka e manava (anaphylaxis, pea 'oku mei hoko ha miniti 'e 30 mei he 'osi hono ma'u 'a e faito'o huhu malu'i. 'E lava 'a e kakai ke faingata'a'ia e manava, fufula e mata pea mo e monga, vave taa e mafu, fepetepete he sino, pe ko ha ninimo pea mo ha ongoongosia. Ko ha 'uhinga ia ke te nofo ai ha miniti 15-30 he 'osi hono ma'u 'a e huhu malu'i, kae lava ho toketa 'o tokanga'i mo fakapapau'i 'oku ke sai. 'Oku 'i ai pe 'a e faito'o ke faka'aonga'i ki he poloka e manava (anaphylaxis) Ko ha taha 'oku ne maa'usia 'a e poloka e manava he 'osi 'a e huhu malu'i tu'o 1 'oku **tapu** ke ne ma'u 'a e huhu tu'o 2.

'Oku toe hahamoloia ke maa'usia ha 'alesiki si'isi'i, pe ko ha 'alesiki vave.

Ko e ngaahi 'alesiki 'oku 'ikai fiema'u ha tokoni pe ko ha 'alu ki falemahaki 'oku ui ko e 'alesiki si'isi'i, pe vave 'e ne 'asi. Ko e ngaahi maa'usia ko 'eni 'oku hoko ia 'i ha houa 'e 4 mei he 'osi hono ma'u 'a e huhu malu'i. 'E lava ke 'asi ha fepetepete, fufula, pe ko ha siii e manava 'Okapau 'oku ma'u ho fanau ha 'alesiki si'isi'i, 'alesiki vave 'e ne 'asi he 'osi hono ma'u 'a e huhu malu'i 'o e COVID-19 'oku tonu ke 'oua toe ma'u 'a e huhu tu'o 2, neongo 'oku si'isi'i 'e ne 'asi pea 'ikai fiema'u ha tokoni pe ko ha 'alu ki falemahaki.

⁴ <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/allergic-reaction.html>

‘Oku si’isi’i ke hoko ha tu’atamaki ‘o taimi loloa.

Kapau te ke sio ki he hisitolia ‘o e ngaahi huhu malu’i, ko e lahi taha ‘o e ngaahi tu’atamaki ‘e lava ke hoko ‘oku’i he vaha’a ‘o e ‘aho 30-45 mei he taimi na’e ‘osi ai ‘a e taimi ‘ahi’ahi fakafaito’o. Ko e ‘uhinga ia ‘oku fiema’u ai he FDA ha taimi ke tatali ai ha ‘aho’e 60 mei he taimi ‘ahi’ahi fakafaito’o pea toki fakangofua faka’aonga’i ki ha fakatamaki (EUA) pea toki ‘oatu.

‘Oku siofi he FDA pea mo e CDC ha ngaahi tu’atamaki ‘e lava ke hoko

Na’e fa’ufa’u fakavave’i ‘a e faito’o malu’i ‘aki ‘a e hiki fakalaka ‘o e ngaahi tipaatimani, ka na’e ‘ikai tu’usi pe fakanounou pe ko ha fakalaka mei he ngaahi founa ngaue ‘oku malu. Kuo lau ta’u ‘a e ngaue kau saenisi pea moe tekinalosia ne faka’aonga’i ke fa’u’aki ‘a e faito’o malu’i. Ko ha ngaahi keisi lau miliona ‘o e COVID-19 ‘i mamani kuo fakangofua ki he kau saenisi ke fakavave’i ‘e nau ako ki he vailasi pea ke fa’u ha faito’o ‘oku malu pea mo ala falala’anga. ‘Ikai ha taimi he hisitolia kuo lau miliona ‘a e kakai ‘i United States kuo nau ma’u ‘a e faito’o malu’i ‘o e COVID-19 ‘i he malumalu hono toutou vakai’i lahi pe ‘oku lelei ‘ae faito’o. Kuo hanga he FDA, CDC, pea mo e Advisory Committee ki he Immunization Practices (ACIP)⁵ ‘o nau vakai’i fakalelei ‘a e ngaahi deita katoa ne ma’u pea ‘oku nau loto taha ko e faito’o malu’i ‘oku lelei pea mo ala falala’anga ke ta’ofi ‘a e COVID-19. **Ko e malava ke hoko ha fakatamaki ki ho mo’ui mei he COVID-19 ‘oku lahi ange ia ‘o ha tu’atamaki lahi ‘e malava ‘o ma’u mei he faito’o malu’i.**

‘Oku ma’u he United States ‘a e sisitema lelei taha ‘i mamani⁶ ke siofi ha tu’atamaki ‘oku hahamolofia pea ‘e lava pe ‘o ma’u a ‘i he taimi ‘oku ‘oatu ai ‘a e faito’o malu’i ki ha kakai tokolahi. ‘Oku lipooti he CDC ki he kakai ‘okapau ‘oku’i ai ha taha mo ha mahaki he ‘osi hono ma’u ha faito’o malu’i, neongo pe ‘oku ne ma’u pe ‘ikai ma’u ‘a e mahaki mei he faito’o malu’i. ‘E lava pe ha taha ‘o lipooti ha mahaki pe ko ha tu’atamaki he ‘osi hono ma’u ha faito’o malu’i, ‘o ‘ikai ko e kau toketa pe. ‘Oku ma’u ‘a e fakamatala ko ‘eni mei ha lipooti he Vaccine Adverse Event Reporting System (VAERS). ‘Oku mahu’inga ‘aupito me manatu’i ko e lipooti ‘o ha palopalema ki he mo’ui he VAERS, ‘oku ‘ikai ‘uhinga ia na’e fakatupu he faito’o malu’i ‘a e palopalema. ‘Oku ne fakatokanga pe ki he kau saenisi, kau mataotao he faito’o malu’i, pea mo e kau toketa ki he palopalema ‘e lava ke hoko pea mo e fiema’u ke toe siofi fakalelei.

Fakatata’aki ‘a e ngaue lelei ‘a e sisitema ke ‘ilo’i vave ki he faito’o malu’i COVID-19 ‘a e Johnson & Johnson ‘oku’i ai ha’ane kaunga pea mo ha fatufatu fefeka toto ne hahamolofia (thrombosis mo e thrombocytopenia syndrome pe TTS) pea na’e fiema’u ke fakahoko ha faito’o ‘oku makehe. Ko e sisitema VAERS na’e lava ke ‘ilo’i ai ‘a e tu’atamaki hahamolofia ko ‘eni pea malava he CDC ‘o tala ki he kau toketa ‘a e founa lelei taha ke faito’o ‘aki ‘a e fa’ahinga fefeka e toto. ‘I he taimi ni, ka ma’u ‘e ha taha ‘a e tu’atamaki ko ‘eni, ‘oku lava he kau toketa ‘o fakahoko ha faito’o lelei ki ai. ‘Oku mahu’inga ke tau ‘ilo’i ko e faito’o malu’i ‘a e Johnson & Johnson ‘oku kehe ia mei he faito’o malu’i mRNA mei he Pfizer pea mo e Moderna. ‘Oku ‘ikai ha fekaunaga’aki ‘a e toto fefeka pea mo ha ngaahi huhu malu’i ne lahi hake he 200 miliona ‘a e faito’o malu’i ‘a e Pfizer pea mo e Moderna. Ko e huhu malu’i ‘a e Pfizer ki he COVID-19 ko e faito’o malu’i pe ia kuo fakangofua ki he fanau.

Ko e sisitema malu’i faito’o ne nau ma’u ha lipooti ‘o e fufula e uoua ‘o e mafu (myocarditis) pe ko e kulokula ki he ‘aofi’anga ki he mafu (pericarditis).⁷ Ko e ngaahi mahaki ko ‘eni ‘oku ‘ikai fa’ahoko. ‘Oku fa’a hoko ‘a e fufula e uoua ‘o e mafu pea mo ha kulokula ki he ‘aofi’anga ‘o e mafu he ‘osi ha ‘inifekisini mei ha vailasi ‘o hange ko e fuluu, mahaki lyme, pe ko e COVID-19, pea ‘e lava pe ke faito’o ia. Ko e sisitema malu’i faito’o ne nau ma’u ha lipooti ‘o e fufula e uoua ‘o e mafu (myocarditis) pe ko e kulokula ki he ‘aofi’anga ki he mafu (pericarditis). Kuo te’eki ke ‘ilo’i pe ko e ngaahi keisi ‘o e fufula ki he uoua ‘o e mafu ‘oku fekaunaga’aki pea mo e faito’o malu’i. Na’e fakamatala he American Heart Association⁸ ‘o nau na’ina’i ki he kakai koe’uhi ko e si’isi’i ‘a e ngaahi keisi na’e lipooti pea mo ‘ikai ke lahi fefee, ko e lelei ‘e ma’u mei he huhu malu’i ‘o e COVID-19 ‘oku sai ange ia ‘i ha me’a ‘e tupu mei ai ha tu’atamaki.

⁵ https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/mm7020e1.htm?s_cid=mm7020e1_w

⁶ <https://www.cdc.gov/vaccinesafety/index.html>

⁷ <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/myocarditis.html>

⁸ <https://newsroom.heart.org/news/covid-19-vaccine-benefits-still-outweigh-risks-despite-possible-rare-heart-complications>

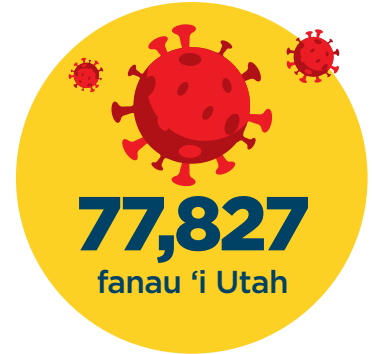

Ko e ha 'a e 'uhinga 'oku fima'u ai ke huhu malu'i 'a e fanau ki he COVID-19?

'Oku 'i ai pe ha ta'emahino 'o pehe 'oku 'ikai ma'u he fanau ia 'a e COVID-19 pea 'oku 'ikai ke nau lavea ngofua mei ha mahaki lahi 'o e vailasi. Ka neongo ia, 'oku 'i ai pe 'a e fanau 'oku nau puke lahi pea fiema'u ai ke fai ha faito'o 'i he falemahaki. 'Oku lahi pe 'a e ngaahi me'a 'oku 'ikai ke tau 'ilo 'o kau ki he uesia taimi loloa he COVID-19 'a e fanau.

'Oku lahi ange 'a e fakatamaki 'e hoko mei ha COVID-19 'i hono ma'u ha tu'atamaki mei he faito'o malu'i. 'Oku puke lahi 'a e fanau, pea mahalo 'e fuoloa 'a e ngaahi tu'atamaki 'o hange pe ko e kakai lalahi, neongo kuo te'eki ke nau ma'u 'a e ngaahi faka'ilonga pe ko ha ma'u toomoloto pe 'a e ngaahi faka'ilonga he taimi na'a nau puke ai. 'Oku lahi 'a e fanau 'oku nau kei faingata'a he ongoongosia, langa 'ulu, langa e kete, mamahi e uoua mo e hokotanga hui, pea faingata'a ke manatu pea mo fakakaukau ki ha fakamatala.

Talu mei he kamata 'a e mahaki mafola, kuo a'u ki he toko 77,827 'a e fanau na'e sivi ki he COVID-19, pea ko e toko 683 na'e fiema'u ke tokoto 'i falemahaki. Ko kinautolu na'e tokoto 'i falemahaki ko e to'u kulupu to'u, ko e toko 74 na'e kamata ke tupu kehekehe ha ngaahi mahaki kulokula 'i he fanau (Multisystem inflammatory syndrome in children (MIS-C)). 'Oku fakatu'utamaki 'aupito 'a e MIS-C pea lava pe ke hoko ha mate mei ai.

Kuo hoko nai ha mate mei he faito'o malu'i 'o e COVID-19?

'Oku 'ikai ha mate ne tuputonu mei he faito'o malu'i, 'i he toko 259 miliona 'akinautolu na'e huhu malu'i mei he COVID-19 'i United States mei Tisema 14, 2020 ki Me 10, 2021.⁹

Na'e 'ilo'i he CDC ko e faito'o malu'i 'a e Johnson & Johnson ki he COVID-19 'oku ne fakatupu 'i ha toko si'i 'a e -fefeka ki he toto pea mo too lalo 'a e toto-i ha kakai toko si'i. 'I he taimi ko ia, na'e lahi 'a e kau toketa na'e 'ikai ke nau 'ilo ko e ngaahi fefeka 'a e toto ke faito'o makehe ia 'o 'ikai hange ko e faito'o anga maheni ki he toto fefeka. Ko e fakame'apango, ko e faito'o ki he ngaahi toto fefeka si'isi'i ko 'eni ne tatau pe ia mo e faito'o ki ha toto fefeka pea 'e malava ke 'i ai ha tu'atamaki lahi-pea na'e 'i ai ha ni'ihii na'e 'osi mate mei ai-he na'e 'ikai fakahoko 'a e faito'o totonu ki he fa'ahinga toto fefeka ko ia. 'Oku 'ikai ha fekaunga'aki 'a e toto fefeka pea mo e faito'o malu'i 'a e mRNA (Pfizer pe ko e Moderna).

Kuo te'eki 'i ai ha mate mei ha tu'atamaki ('o a'u ki ha me'a hahamolofia) mei he faito'o malu'i mRNA (Pfizer pe ko e Moderna). Ko e faito'o malu'i pe 'a e Pfizer na'e fakangofua ke faka'aonga'i ki he fanau ta'u si'i hifo he 18. Kuo te'eki fakangofua 'a e Johnson & Johnson ke faka'aonga'i ki he fanau ta'u si'i hifo he 18.

⁹ <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/adverse-events.html>

Ko hai 'oku tonu ke ne ma'u 'a e faito'o malu'i 'a e Pfizer ki he COVID-19?

Kuo fakangofua 'a e faito'o malu'i Pfizer/BioNTech ki he COVID-19 pea kiate kinautolu ta'u 12 pe toe lahi hake. 'Oua te ke ma'u 'a e faito'o malu'i ko 'eni 'okapau 'oku ke:

- Na'e hoko ha 'alesiki lahi he 'osi 'a e huhu malu'i 'e 'uluaki 1.
- Na'e hoko ha 'alesiki lahi ki ha taha pe 'o e [fa'unga hu'i](#) 'i he faito'o malu'i

Tomu'a talanoa ki ho toketa pea ke toki ma'u 'a e faito'o malu'i 'o e COVID-19 'okapau na'e ma'u vave ha 'alesiki he 'uluaki huhu 'o e COVID-19, pe ko ha 'alesiki ki ha faito'o malu'i kehe pe ko ha huhu tokoni faito'o ki ha mahaki kehe, neongo na'e 'ikai ke lahi.

Te ke lava 'o ma'u ha huhu malu'i neongo na'e 'i ai ha ngaahi 'alesiki lahi kimu'a pea na'e 'ikai fekaunga'aki ia pea mo e faito'o malu'i pe ko ha faito'o huhu, 'o hange ko ha me'akai, fanga manu lalata, kona, 'ataakai, pe ko 'alesiki ki ha leta (latex). 'E lave pe ke ke ma'u ha huhu malu'i 'okapau na'ake 'alesiki ki ha fo'i'akau faito'o ne folo pea ko ha hisitolia 'alesiki mei he famili.¹⁰

'E lava ke u ma'u ha faito'o malu'i he taimi tatau pe kuo u ma'u ai 'a e huhu malu'i ki he COVID-19?

'I he taimi te ke ma'u ai 'a e huhu malu'i ki he COVID-19, ko ha taimi lelei ia kiate koe pea mo ho fanau ke ma'u ai 'a e ngaahi faito'o malu'i kehekehe. **Ko e faito'o malu'i ki he COVID-19 pea mo ha ngaahi fato'o malu'i kehe 'e lava ke fakahoko he 'aho tatau, pea 'e 'ikai te ke toe tatali ke ma'u 'a e faito'o malu'i ki he COVID-19 'okapau na'ake ma'u pea mo ha toe huhu malu'i kehekehe 'i he 'aho 'e 14.**¹¹ 'Eke ange ki ho toketa ki ha fakatetu'a 'o ha tu'atamaki ki he huhu malu'i kotoa pe, pea ke lava ke 'ilo'a e me'a ke ke tokanga ki ai. 'E malava ke ke a'usia ha tu'atamaki mei he ONGO huhu malu'i he taimi tatau.

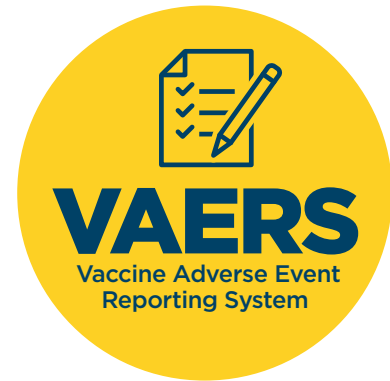

¹⁰ <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/specific-groups/allergies.html>

¹¹ <https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/info-by-product/clinical-considerations.html#Coadministration>

‘Oku tonu nai ke u lipooti ha tu’atamaki he ‘osi hono ma’u ‘a e huhu malu’i ki he COVID-19?

‘Okapau ‘oku ke pehe na’e ‘i ai ha tu’atamaki mei he huhu malu’i, teke lava ‘o lipooti ki he CDC [Vaccine Adverse Event Reporting System \(VAERS\)](#). Te ke toe lava ‘o kole ki ho toketa ke ne fakahoko ‘e ia ‘a e lipooti ki he VAERS ma’a koe. ‘Oku tokoni ‘a e VAERS ki he kau saenisi pea mo e kau mataotao faito’o ke vave hono ‘ilo’i ha mea kehe pe ko ha sipinga ta’e amanekina ki ha palopalema ‘o e mo’ui (‘oku ui ko e “me’a kehe”) pea malava ai ke pehe ‘oku ‘i ai ‘a e palopalema pea mo e faito’o malu’i.

Fakafonu ki he V-safe

Ko e v-safe ‘oku faka’aonga’i he ‘initaneti ke ke talaange ai ki he CDC ‘okapau ‘oku ‘asi ha ngaahi faka’ilonga hā sino he ‘osi hono ma’u ‘a e huhu malu’i ki he COVID-19. ‘E lava ke toe ma’u atu ha fakamanatu ‘okapau ‘e fiema’u ke huhu tu’o 2. Toe ako lahi ki he v-safe he www.cdc.gov/vsafe.

5 <https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/info-by-product/clinical-considerations.html#Coadministration>

6 <https://www.cdc.gov/vaccinesafety/concerns/multiple-vaccines-immunity.html>